

naš deželni zbor za to, da je treba namestiti pri tem učiteljski učitelja strokovnjaka v kmetijstvu in je naprosil slavno vlado, tukaj namestiti takega strokovnjaka učitelja; toda do sedaj brez uspeha. In vendar je gotovo, da bo ljudski učitelj le tedaj mogel kaj koristiti v povzdigo kmetijstva, ako se mu bo samemu že v učiteljski podalo potrebnega poduka in vcepila ljubezen za to in v prvi vrsti za sadjerejo, katere naučiti se je poleg drugih predmetov tudi pripravniku mogoče.

Gospodarski odsek bil je tedaj soglasen v tem, da se mora povzdiga sadjereje vsikakor pričeti že na učiteljski ljubljanskem, v tem, da se tukaj namesti strokovnjaški učitelj za kmetijstvo.

Daljne sredstvo v povzdigo sadjereje uvideval je gospodarski odsek v tem, da se gmotno pripomore k razširjenju sadnega drevja s tem, da se vsaj v vsakem delu dežele ustanovi ena večja drevesnica.

Iz teh drevesnic imela bi se zakladati v prvi vrsti vsa potrebščina sadnega drevja za obsajanje javnih cest in potov, v drugi vrsti pa bi se oddajala drevesca občinam in posestnikom po najnižji ceni tako, da bi se vsa dežela preplavila s sadnim drevjem in bi v to imeli pripomoči ljudski učitelji, podružnice kmetijske družbe, občinska predstojništva, pa tudi c. k. gozdarsko osebje.

Kot taka deželna drevesnica imela bi služiti pred vsem ona, katero ima c. k. kmetijska družba na svojem vrtu na Poljanah v Ljubljani; druga za Dolenjsko mogla bi se morebiti združiti z vino- in sadjerejsko šolo na Dolenjskem, ako bi ne kazalo morebiti združiti sadno drevesnico za Dolenjsko, Notranjsko in Gorenjsko z onimi državnimi gozdnimi drevesnicami, za katere se je c. k. vlada naprosila že v minulem letu.

Vsekakor treba bi bilo za ustanovitev takih drevesnic naprositi državne podpore odločene povzdigi sadjereje, zato pa bi se prirejale v njih sadna drevesca, s katerimi bi se morale ob enem z drugimi javnimi cestami vred obsajati tudi državne ceste v deželi.

Ker ima drevesnica c. k. kmetijske družbe v Ljubljani v ta namen že nekaj let najetega, na slapenski šoli izučenega vrtnarja, ozirati bi se bilo pri razdelitvi dotične svote deželno-kulturnega zaklada tudi na njo, po okoliščinah v smislu dotične prošnje vložene pri deželnem odboru.

Gospodarski odsek toraj predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Prošnje občin oziroma šol Metlika, Kamnik, Tržiše, Osilnica, Šentrupert, Krašnja, Fara, Starilog, Velike Poljane, Kamnagorica, Planina pri Vipavi, Gorje, Dobrova in Spodnjilog za podpore za šolske drevesnice odstopijo se deželnemu odboru, da za te vrte s posredovanjem c. kr. kmetijske družbe posebno tedaj privoli iz preostankov deželno-kulturnega zaklada primerne podpore, ako dosedanje uspešno delovanje dotičnega učitelja daje poročstvo za to, da bode podpora tudi v resnici za sadjerejo dotične občine uspešna, ali pa tam, kjer podpora pripomore k napravi potrebne šolske drevesnice.

2. Deželnemu odboru se nalaga podpirati vzdrževanje in razširjenje drevesnice c. k. kmetijske družbe v Ljubljani na Poljanah, dalje pa skrbeti za to, da se tudi na Dolenjskem, Notranjskem in Gorenjskem ustanové, ako kaže, skupaj z državnimi gozdnimi drevesnicami večje sadne drevesnice, posebno za razširjenje one vrste sadnega drevja, s katerim bo obsajati javne ceste in pota, in si v ta namen naprositi državne podpore.

3. Deželni odbor naj c. kr. vlado vnovič in nujno naprosi, da blagovoli namestiti na c. k. učiteljski ljubljanskem za poduk v kmetijstvu za ta predmet strokovnjaka učitelja, in da poduk v kmetijstvu tako vredi, da je pripravnikom dana prilika, popolnoma in tudi

praktično podučiti se v sadjerejstvu, da bo pa tudi bogoslovcem, dijakom viših razredov srednjih šol in drugim prijateljem kmetijstva mogoče, podučevati se v raznih strokah kmetijstva.

Narodno-gospodarske stvari.

Poročilo finančnega odseka

o dovoljenji deželnega doneska 50.000 gold. za gradnjo lokalne železnice iz Ljubljane v Kamnik
se glasi tako-le:

Državni zakon z dne 1. maja 1885. števil. 67 drž. zak. storil je podporo 200.000 gold. za gradnjo lokalne železnice iz Ljubljane v Kamnik, katera se ima podeliti s prevzetjem glavinskih delnic (Stammactien) v imenovanem znesku, odvisno od tega, da tudi dežela Kranjska priskoči z doneskom 50.000 gold., in je svojo dovolitev še na dalje formalno osigural v svojem II. in III. členu, kakor je razjasnjeno v poročilu deželnega odbora (priloga 34).

Finančni odsek je moral pretresati pred vsem vprašanje, je li dovolitev zahtevanega, z ozirom na gmotno stanje kranjske kronovine gotovo znatnega zneska gledé dejanskih razmer in gledé uspeha, katerega se je nadejati, opravičena in utemeljena.

Tu mu ni bil prvi ozir, se bodo li glavinske delnice, na katere se ima naložiti deželni donesek, v kratkem času dejansko primerno obrestile, ampak vodilo ga je tehtno uvaževanje sedanjega stanja industrijalne in naravne produkcije v okrajih, katerega bo premerila nameravana železniška proga.

To stran je sicer poročilo deželnega odbora (priloga 34) že jasno osvetlilo govoreč o rentabiliteti kamniške železnice, in naštevajoč razne obrtne zavode, katerim bo dala ta proga nov dušek, ter omogočila nova podjetja.

Pozabiti pa se ne sme tudi razširjene lesne trgovine, katere ono poročilo ne omenja, katera pa zaklada ves atrakcijski okraj nameravane proge. Temu bo priložnost gotovo stopiti na podlagi bodočega, primerne tarifa v neposredno zvezo s Trstom in z inozemskimi konsumenti. Blizu 50.000 oralom skoro nedotaknjenega gozda, v katerega večem oddelku vrže sedaj kubični meter samo 3 do 4 gold., bode nova cena pot odprla, in blizu toliko travnikom, katerih senó sedaj komaj krije trošek pridelovanja, bo s pomočjo te proge mogoče staviti na boljšo stopinjo gospodarstva.

Nadejati se je pa tudi z ozirom na strategično važnost te železnice, ki bo vezala s cesto, vodečo po kolikor toliko ravni tuhinjski dolini sosednje savinjsko polje in Celje, paralelno z državno veliko cesto, tekočo po Črnem grabnu, da bode državna oblast tudi na to cestno zvezo po tuhinjski dolini obrnila svojo pozornost, in to tem lože, ker se bode trošek za vzdrževanje državne ceste od Domžal do Ljubljane sigurno izdatno zmanjšal.

In nadaljevanje te kamniške proge po tuhinjski dolini proti Vranskemu, Žalcu in Celju je z ozirom na v zadnjem času koncesijonirano progo Šoštanj-Celje in gledé prej omenjene eminentne strategične važnosti le vprašanje, katero se mora prej ali slej izvršiti.

Pogled na gmotne razmere kranjske dežele, pomislek, koliko je ona prav v zadnjih letih žrtvovala za javne naprave, koliko je zlasti potrošila za cestne zveze, katerih jasna strategična važnost kaže, da se Kranjska pri teh napravah ni stavila na tesno stališče zgolj de-

želnega interesa — vse to je utrjevalo mnenje, da je dovolitev zahtevane svote 50.000 gold. sicer nova, jako občutljiva žrtev, pa da je tem bolj upravičena, ker bo ž njo storjen nov važen korak v oskrbi naših prometnih zvez, ki sigurno ne bo ostal brez vpliva na druge slične namere, katere glasno tirja kranjska dežela in katerim potem tudi niti vlada niti uržava ne bo smela svoje pomoči odrekati.

Gledé izpremembe sedanje trase na korist posameznim lokalnim interesom, se finančni odsek ni spuščal v daljše razprave, ker je imel pred seboj na eni strani ozek okvir gotovega zakona in ker ga je na drugi strani vodil pomislek, da so take male izpremembe mogoče tudi pozneje pri izpeljavi gradnje v porazumljenji s kompetentno oblastjo, katera bode sigurno vsako v dejanskih razmerah utemeljeno zahtevanje primerno uvaževala, zlasti koder se bo po njem ugajalo tudi državnemu interesu.

Kar se pa tiče ostalih točk deželno-odborskega nasveta, ki formalno osiguravajo dovoljeno svoto nasproti koncesionarju, oziroma akcijski družbi, tudi gledé istih finančni odsek ni ničesar spremenil, ker se naslanjajo strogo na pogoje, kakor jih je stavil državni zakon gledé tem dovoljene državne podpore, in ker se mu ni umestno niti opravičeno zdelo, zahtevati še viših garancij mimo tam stipuliranih.

Želeti je le, da najde to važno podjetje tudi med najbližnjimi interesenti ono gorko, dejansko zanimanje, katero je vsakako potrebno v končno svrhu.

Finančni odsek predlaga v soglasji z nasveti deželnega odbora:

„Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Kranjska dežela zagotavlja za gradnjo lokalne železnice od ljubljanske postaje cesarjevič Rudolfove železnice v Kamnik z dovlačnico k ondodni erarni praharni donesek za petdeset tisoč (50.000) gold. avstr. veljave v notah.

2. S tem doneskom udeležila se bode dežela pri dobavi glavnice, namenjene za gradnjo navedene lokalne železnice s tem, da prevzame za 50.000 gold. avstr. velj. v notah glavinskih delnic delničarske družbe, katera se osnuje za to lokalno železnico. Ta udeležba je odvisna od pogoja, da bodoči koncesionar dobavo ostale od državnega zaklada in od dežele nepokrite glavnice zagotovi v znesku, ki ga določi državna uprava, z izdatbo prioritetnih in glavinskih delnic družbe, katera se ima osnovati na ta način, da prevzame bodoči koncesionar poroštvo za to in gledé izhajanja z glavnico, ki jo določi državna uprava za gradnjo.

3. Dividenda, katera pristoji prioritetnim delnicam, ki se izdadó, ne sme se, predno nastane glavinskim delnicam pravica do prejemanja dividende, izmeriti više nego s pet odstotki.

Glavinske delnice, ki jih dežela prevzame, morajo uživati enake pravice, kakor one, ki jih prevzame država in kakor glavinske delnice delničarske družbe, katera se osnuje.

4. Vplačila za glavinske delnice, ki jih prevzame dežela, naj se izvrše v dveh letnih zneskih, ki se začneta od leta 1887. dalje, v onih rokih, katere določi državna uprava za vplačevanje glavinskih delnic, ki jih prevzame država.

Prvi vplačilni obrok naj se nikakor ne vplača prej, dokler se do celega ne izkaže, da je vplačana in uporabljena še ostala glavnica za gradnjo, katere nima pokriti ne državni zaklad in ne dežela, ter da je omenjena lokalna železnica po določitih koncesije dodelana in javnemu prometu izročena.

5. Deželnemu odboru se naroča, da stavi v prihodnjem letu deželnemu zboru primerne nasvete, kako bode preskrbeti sklenjeni donesek.“

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

18.

Ostrovnoje pa Čukči.

Ostrovnoje je utrdba ruska na nekem otoku malega Anjuja. Zasobne hiše so sploh lesene. Kedar je semenj v Ostrovnojem, tedaj so vse hiše natlačene s sejmcí, ali vendar mora velika večina prebiti zunaj v šotorih. Ondaj je vse živo v utrdbi in okolo nje. Za večera zaplapolajo premnogi ognji in goré celo noč, okolo njih pa stojé, sedé ali čepé sejmcí in se grejejo. Ognji mečejo svoje žarke daleč po sneženi planjavi, in gosti oblaki dima se vlečejo po nebesu. Vzlasti glasni so Čukči. Razdelili so se v devet gruč po otokih rečnih, in vedejo se kakor domá. Prišli so od skrajnega vzhoda azijskega, od čukotskega nosa. Privlekli so s seboj na saneh žene, deco, hišno opravo, orožje in šotore. Vozijo se Čukči s severnimi jeleni in za ta pot porabijo navadno 5—6 mesecev, ker morajo velike ovinke delati in zategadel so skoro vedno na potu. Taka karavana ima navadno po 300 duš. Spotoma zamenijo svoje utrujene jelene s spočitimi, in nazaj gredé jih zopet vzamejo. Čukči prevažajo robo od Rusov k severozahodnim Amerikancem in nazaj. V slabih čolnih se prevažajo preko Behringovega preliva k Amerikancem, pri katerih nakupijo moržjih zob in kožuhovine, plačajo pa s tobakom, z železnino, s stekleno drobnarijo in drugo robo, ki so jo bili od Rusov dobili. Pri tem zamenjavanju navadno veliko zaslužijo.

Prišli smo v Ostrovnoje prav na semenj, in tega smo bili veseli. Došlo je bilo uže mnogo ruskih trgovcev z otovorjenimi konji. Vlada ostro prepoveduje Rusom prodajati žganih pijač Čukčem, ali kaj se hoče. Vendar le pritihotapijo kolikor toliko steklenic strastnim ljubiteljem te pijače, in jo prodajajo neverjetno drago. Čukči trdijo o tej pijači, da po njej človek podivja. *) Na semenj prihajajo tudi okolni narodi, nekateri celó po 1000 vrst daleč, na primer Jukahirci, Kamuti, Tunguzi, Čuvanci in še drugi; dovažajo na semenj največ kožuhovino, ki jo zamenjujejo za sanice.

Določili so merilo za letošnje zamenjavanje, in sicer tako-le: dva puda črkeskega tobaka veljata toliko, kolikor 16 lesičjih ali pa 20 kunjih kož. Dné 11. februarja po službi božji razvili so zastavo na nekem stolpu ostrogovem. Ko so Čukči ugledali zastavo, koj so se vzdignili. Prišli so oroženi s sulicami, z loki in s strelicami, prišli so v dobro urejeni slovesni rajdi ter se namestili s svojimi sanmi v polukrogu okrog utrdbe. Njim nasproti so se postavili Rusi in drugi sejmcí. Nestrpljivo so pričakovali oboji, kedaj bode zvon zapel, da bodo začeli zamenjavati. In kakor hitro je zvon zapel, mahoma so bili vsi živi do sedaj mirno stoječi Rusi. Vsi so skočili na Čukče, mladi in stari, možaki in ženske, vse je mrgolelo in kričalo sem in tje. Ruski trgovec zna beretati. Z eno roko vleče ali nese veliko vrečo tobaka, v drugi drži par kotličev, okolo pasú ima potaknjene nože, sekire, preko rame mu visé ljule, ste-

*) Čujte uže podivjani žganjarji kranjski, ki se ob nedeljah in praznikih bijete in koljete, omamljeni od te „divje vode“.